

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Bekir BOZDAĞ** tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96' ncı ve 99' uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muzzez ORHAN IŞIK

Van Milletvekili

Türkiye cezaevlerinde, kapasite aşırı doluluk oranları, uzun süren yargılama süreçleri ve haksız tutuklamalar nedeniyle adaletsiz birçok uygulama yaşanmaktadır. Cezaevlerinde tutulan yüzbinlerce kişinin yaşam koşulları insan onuruna aykırı bir şekilde ulusal ve uluslar arası mevzuatın ihlaline neden olmaktadır. Türkiye'nin bir hukuk devleti olduğu ve kanuna aykırı işlemlerin olmayacağını görülmesi gereken yerlerden biri de yargılama süreçleri ve devamında infaz alanları olan cezaevleridir. Hakkında herhangi bir hüküm verilmemiş onbinlerce tutuklu çok fazla uzun sürelerle tutuklu kalmakta, hasta tutukluların sağlık hakkı kapsamındaki talepleri tam olarak yerine getirilmemekte ve bu nedenle dönem dönem yaşam kayıpları yaşanmaktadır. 2017-2019 döneminde de 44 kişinin cezaevlerinde yaşamını yitirdiği kamuoyuna yansımıştır. Önceki yıllarda da bu ölümlerin sistematik bir şekilde devam ettiği bilinmektedir.

Alınmayan tedbirler ve verilmeyen sağlık hizmeti sonucu fiilen bir ölüm cezasına dönüşen bu durum ortaya çıkarmaktadır. Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği ve İnsan Hakları Derneği'nin verilerine göre halen ölüm riski altında yüzlerce tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır. İnsan Hakları Derneği (İHD) Genel Merkezi'nin verilerine göre; mahpusların sağlık ve iletişim hakları ihlal edilmekte, çeşitli disiplin suçları ile tecrit ve izolasyona tabi tutulmaktadır. Özellikle sağlık hakkı ihlalleri hala devam etmektedir. İHD'nin hapishanelerdeki 'Ağır Hasta ve Hasta Mahpus Listesi 2020' verilerine göre, Türkiye hapishanelerinde halen 604'ü ağır 1.605 hasta mahpus bulunuyor. İHD'nin basına yansıyan ve avukat görüşmeleri ile tespit edilen verisine göre 2020 yılı başından Ekim 2021 tarihine kadar 89 hasta mahpus yaşamını yitirmiştir. Bu kişilerin 23'ü Covid-19 nedeniyle yaşamını yitirmişken, 6'sı ise ölüm sınırına geldiklerinde tahliye edilmiş ve çok kısa bir zaman içinde ise yaşamlarını yitirmişlerdir.

Son 6 ay içerisinde de Türkiye cezaevlerinde çeşitli nedenlerle ölümler gerçekleşmeye devam etmiştir. **Bangin Muhammed**, İskenderun T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 12.11.2021'de Ağır hastalıkları ve tedavisinin gecikmesi nedeniyle yaşamını kaybetti. **Garibe Gezer** Kandıra

F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 09.12.2021'de şüpheli şekilde hayatını kaybetti. **Abdülrezzak Şuyur**: Şakran Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 14.12.2021'de ağır hastalıkları nedeniyle yaşamını yitirdi. **Halil Güneş**: Diyarbakır 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 15.12.2021'de ağır hastalıkları nedeniyle yaşamını yitirdi. **İlyas Demir**: Bolu T Tipi Ceza ve İnfaz Kurumu, 17.12.2021'de şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. **Vedat Erkmen**: Tekirdağ 2 Nolu F Tipi Ceza ve İnfaz Kurumu, 19.12.2021'de şüpheli şekilde yaşamını yitirdi. **Uğur Demirbay**: Silivri Açık Ceza İnfaz Kurumu, 28.12. 2021'de kalp krizi nedeniyle yaşamını yitirdi. 21 Ocak 2022 tarihinde Van Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde tek kişilik hücrede tutulan 70 yaşındaki **Ramazan Turan**, hayatını kaybetti. Şubat ayı içerisinde; **Mehmet Hanefi Bilgin** (58), **Turgay Deniz** (39), **İsa Yaşar** (57), **Nusret Muğla** (84) **Yusuf Bekmezci** (82), **Emrah Çalışır** (30), **Sezer Alan**, Mart Ayı içerisinde **Şervan Can Güder** (20), **Sinan Kaya** (28) **Abdullah Boran** (80), Nisan ayı içerisinde **Mehmet Sevinç** (63) **Ferhan Yılmaz**, **Seyit Şahin**, **Ali Nuri Bakır**, **Mehmet O.** Mayıs ayında **Yusuf Akmısır**, **Abdullah Ece**, **Ferhat Doğan**, **Sıddık UĞUR**, Haziran ayında **Kadir Karademir**, **Hakan Kaşarlıoğlu**, **Fethi Ün** Temmuz ayında **Yılmaz Ekinci**, **Kadri Ekici**, **Meryem Serçe**, **Şükrü Tuğrul Özşengül** isimli mahpuslar cezaevinde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir. Bu kişiler dışında da "intihar etti veya öldü" iddiası ile cezaevinde iken yaşamını yitiren kişiler olmuştur. Öte yandan cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülere karşı işkence, kötü muamele ve hak ihlali iddiaları gittikçe artan oranda kamuoyuna yansımaktadır.

Van Cezaevi'nde bulunan hasta tutuklu Seyfettin Demhat'ın, FMF hastası (Ailevi Akdeniz Ateşi) hastalığı nedeniyle sürekli atak geçirdiği ve geçirdiği son ataklar nedeniyle kalp krizi geçiren Seyfettin Demhat'ın, hastaneye kaldırılmasına rağmen aynı gün aynı gün cezaevine geri getirildiği ailesi ve avukatlarınca kamuoyuna yansıtılmıştır. FMF hastalığı nedeniyle Demhat'ın göz damarlarının patladığı, boyunda ve belinde fitik çıktığı, kalp çarpıntısına neden olan kronik hastalığından dolayı ikinci kez kalp krizi geçirdiği ve bu durumun ailesine bildirilmediği ifade edilmektedir. FMF hastalığının cezaevi koşulları, stres, fiziksel yorgunluk, düzenli beslenmeme ve düzenli uyumama nedeniyle ağırlaştığı ve kişi sağlığının korunamadığı ifade edilmektedir.

Bu durumdaki mahpusların cezaevinde kalmasının ağır hak ihlallerine ve hatta ölüme yol açacağı bilinmelidir. Ağır hasta tutsakların cezaevi ve korona koşulları nedeniyle de sağlık hizmeti alamadığı bilinmektedir. Adalet Bakanlığı'nın cezaevinde yaşanan hukuk dışı koşullara son vermesi, mahpusların nitelikli sağlık hizmetinden yararlanmasını sağlaması anayasa, hukuk devleti ve uluslararası sözleşmelerin gereğidir.

Bu bağlamda:

- 1) Türkiye cezaevlerinde 2015-2022 yılları arasında gerçekleşen ölüm sayısı kaçtır? Cezaevlerine sağlıklı giren ama cenazeleri çıkan bu tutuklu ve hükümlülerin ölümünden siyaseten sorumlu olduğunuzu düşünüp istifa etmeyi düşünüyor musunuz?

70387

- 2) Türkiye cezaevlerinde hasta olduğu sağlık raporlarla ortaya konulmuş kaç mahkum bulunmaktadır? Bunların kaı kadın, engelli ve 65 yaş üzerindedir?
- 3) mrnn çoğunu cezaevinde geçirmiş ve řu an bakıma muhtaç, kanser ve benzeri ağır hastalığı olan mahpusların cezaevinde tutulmasının hukuki gerekçeleri nelerdir?
- 4) Korona ve cezaevi koşullarında hasta ve ağır hasta mahpusların sağlık hizmetleri nasıl karşılanmaktadır?
- 5) İnfazının çoğunu yerine getirmiş yaklaşık 600 ağır hasta mahpusun yaşam hakkının korunması amacıyla hükmün geriye bırakılması veya diğer adli kontrol hükümleri için bakanlığın bir girişimi olacak mıdır?
- 6) Avrupa Cezaevi Kurallarının “zgrlğnden yoksun bırakılan herkese, insan haklarının gerektirdiği gibi saygılı davranılmalıdır” ilkesi ağır hasta tutsaklar için geçerli midir?
- 7) Ağır hasta mahpuslar 5275 sayılı yasanın 16. Maddesinin hangi şartlarını yerine getirmemektedir? Bu şartları uymasına rağmen serbest bırakılmayan ağır hasta tutuklu ve hükümlü sayısı kaçtır?
- 8) Hasta mahpusların salıverilmesi veya tahliyesi hakkında Bakanlığınızın yapmakta olduğu bir çalışması mevcut mudur?
- 9) 2020 yılından bu yana cezaevlerinde en az 123 kişinin yaşamını yitirmesi hakkında başlattığınız bir soruşturma mevcut mudur?
- 10) FMF hastası (Ailevi Akdeniz Ateşi) hastalığı ve kalp krizi geçiren Seyfettin DEMHAT ne zaman kalp krizi geçirmiştir? Kalp krizi geçirdikten sonra ne zaman hastaneye gtrlmştir? Kalp krizi geçirip hastaneye geç götürülmesine rağmen ailesine ve avukatlarına neden haber verilmemiştir? DEMHAT’ın sağlığı an itibariyle ne durumdadır? İhtiyaç duyulan kontrol ve diğer sağlık hizmetleri cezaevinde nasıl sunulmaktadır?
- 11) FMF hastası (Ailevi Akdeniz Ateşi) hastalığı olan ve kalp krizi geçiren Seyfettin DEMHAT’ın sağlık ve yaşam haklarının korunması ve ceza infazının ertelenmesi veya serbest bırakılması için bir girişim başlatacak mısınız?
- 12) Ağır hasta tutsakların ölmeye yakın hastaneye gönderilmesi politikasına son verecek misiniz?